

**Een verkennend archeologisch
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Scheiweg te
Leunen, Gemeente Venray (L)**

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

ARC-Rapporten 2010-57

Geldermalsen
2010
ISSN 1574-6887

Colofon

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Scheiweg te Leunen, Gemeente Venray (L)

ARC-Rapporten 2010-57
ARC-Projectcode 2009/837

Tekst

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

Afbeeldingen

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

Redactie

N. van Malssen

definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2010

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

Projectnaam	Scheiweg, Leunen
Projectcode	2009/837
Cis-code	38883
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Econsultancy Boxmeer, dr. J.J.A. Wijnen
Contact	0485-581818, wijnen@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Venray, dhr. M. Terpelle
Contact	0478-523333, michel.terpelle@venray.nl
Toetsing	SRE Milieudienst, drs. J. Schotten
Contact	040-2594403, j.schotten@milieudienst.sre.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Scheiweg 6a
Plaats	Leunen
Gemeente	Venray
Provincie	Limburg
Kaartblad	52B
RD-coördinaten	N: 195300/390127 O: 195400/390068 Z: 195284/390032 W: 195255/390111
Oppervlakte	7.775 m ²

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Boxtel (Laagpakket van Wierden)
Geomorfologie	Dekzandruggen al dan niet met een oud bouwlanddek (3L5) en dalvormige laagte, zonder veen (2R2)
Bodem	Hoge zwarte enkeerdgronden
Historische situatie	Begin 19e eeuw was het plangebied aan een zandweg gelegen met tegenover een waterloop, aan de oostzijde (de Scheide). Op 25 m ten oosten van de waterloop lagen twee gebouwtjes, met een toegangsweg vanaf de huidige Scheiweg. In de periode 1987-1991 werd een varkensstal gebouwd ten noorden en oosten tegen het plangebied.
Archeologische verwachting	Volgens de Cultuurhistorische waardenkaart provincie Limburg, archeologische verwachtingskaart van de gemeente Venray en de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) van Nederland (1:50.000) bevindt het plangebied zich in een gebied met een hoge indicatieve archeologische waarde voor alle perioden vanaf het Laat-Paleolithicum.

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy uit Boxmeer heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Scheiweg 6a te Leunen in de gemeente Leunen. (afb. 1). Aanleiding van dit onderzoek vormt de geplande uitbreiding van de bedrijfslocatie met een varkensstal met mestverwerkingruimte en luchtwasser. De aanlegdiepte van de onderkeldering wordt 1,3 m –mv. Hierbij zal een gebied met een oppervlakte van 44,8 x 80,65 m (ca. 3.614 m²) worden bebouwd. Verder wordt er een infiltratievijver van circa 229 m² aangelegd, met een aanlegdiepte van tenminste 1,4 m –mv. In het vigerende bestemmingsplan Buitengebied 1981¹ is de voorziene varkensstal met een lengte van 80 m strijdig met deze bestemming omdat de lengte van het agrarisch bedrijfsgebouw niet meer mag bedragen dan 50 meter (na vrijstelling niet meer dan 75 meter). Daarom is er een bestemmingsplanwijziging is benodigd voor de uitbreiding van het agrarische bouwblok. Het archeologische onderzoek is uitgevoerd in het kader van de bestemmingsplanwijziging. De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 18 januari 2010 onder leiding van drs. A.J. Wullink van ARC bv door dr. J.J.A. Wijnen en Drs. M. Stiekema van Econsultancy. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In december 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Uit de landschappelijke ligging, (dekzandruggen met hoge zwarte enkeerdgronden) blijkt dat het plangebied vanaf het Laat-Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. Verder is het plangebied gelegen tegen een dalvormige laagte waarin de Scheide stroomt.

In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeolo-

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Wijnen, J.J.A., december 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Scheiweg 6a te Leunen in de gemeente Leunen*, Econsultancy Rapport 09113771 (conceptversie).

gische perioden vanaf het Laat-Paleolithicum. De kans op het voorkomen van de resten is hoog. De archeologische resten worden verwacht onder het esdek en in de top van het dekzand. De vondstenlaag is opgenomen onderin het esdek; hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het esdek en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen en houtskool. Archeologische sporen worden verwacht tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextypen en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens. Volgens de opdrachtgever is de grond van het volledige plangebied de jaren tachtig tot onbekende diepte afgegraven, gediëpploegd, omgezet en geëgaliseerd. Als het plangebied tot in de dekzandafzettingen is afgegraven is de archeologische verwachting laag.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm op het onderzoeksterrein vijf boringen geplaatst tot maximaal 150 cm –mv. De boringen zijn, rekening houdend met de aanwezige bebouwing en de toekomstige nieuwbouw, verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaardbeschrijvingsmethode (ASB).

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1. In alle boringen werden matig fijne zanden aangetroffen. In boring 1 is op 140 cm –mv een zandige leemlaag aangetroffen. In de top van de boringen is een humeuze A-horizont van 40 à 90 cm dikte aangetroffen. Gevlekte horizonten onder een donkergrijsbruine A-horizont tot 100 à 120 cm –mv in boringen 1 en 3 lijken te bevestigen dat het plangebied tenminste deels is vergraven en gediëpploegd. Mogelijk is de 90 cm dikke A-horizont van boring 4 door het opschuiven van grond ontstaan. In de andere profielen is de A-horizont 40 à 50 cm dik. De profielen van boringen 2, 4 en 5 zijn, afgezien van een lichte verstoring van de A-horizont in boring 2, intact. De intacte opbouw bestaat opeenvolgend uit een 40 à 50 cm dikke A-horizont, een beige tot gele C-horizont met plaatselijk bovenin een mollenlaag en vervolgens vanaf 70 cm –mv of dieper een C-horizont met roestvlekken (Cg-horizont). Binnen de Cg-horizont, de zogenaamde gleyzone, bevindt zich het niveau waarbinnen de grondwaterspiegel fluctueert. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het gaat hier echter om een verkennend bodemonderzoek, dat zich richt op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden en niet zo zeer op het onderzoeken op de aanwezigheid van archeologische vondsten en/of sporen. De matig fijne zanden op de locatie zijn eolisch afgezette dekzanden (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden). Op de locatie is een eerddek van ten minste 40 cm dik aanwezig. Op basis van de kleur (zwartbruin) kan de bodem dus als zwarte enkeerdgrond worden geclassificeerd. In twee boringen (1 en 3) is de bodem recent tot in de oorspronkelijke C-horizont vergraven. Door egalisatiewerkzaamheden is de eerdlaag mogelijk deels afgetopt of opgehoogd. De verstoringdiepte varieert van 120 cm in boring 1 tot 100 cm in boring 3. Verder is er sprake van een intact enkeerdgrondprofiel.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureau-onderzoek door Econsultancy ligt de locatie waarschijnlijk op dekzandruggen, waarop hoge enkeerdgronden liggen. De enkeerdgronden hebben, doordat ze de oorspronkelijke (podzol)bodems veelal beschermen tegen (recente) bodemversturende ingrepen, volgens de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Venray een hoge verwachting voor alle perioden. Verder is het plangebied gelegen tegen een dalvormige laagte waarin de Scheide stroomt. Volgens de opdrachtgever is de grond van het volledige plangebied de jaren tachtig tot onbekende diepte afgegraven, gediëpploegd, omgezet en geëgaliseerd. Het verkennend inventariserend booronderzoek heeft aangetoond dat de locatie inderdaad op dekzandruggen ligt, waarop een dikke tot middeldikke eerdlaag is aangetroffen, waardoor de bodem als hoge enkeerdgrond geclassificeerd kan worden. Deze enkeerdgrond is slechts op een klein deel van de onderzoekslocatie (boringen 1 en 3) tot in de C-horizont vergraven, tot een diepte van 100 tot 120 cm –mv. Er zijn buiten deze boringen geen aanwijzingen gevonden voor grootschalige omzetting van het perceel. Op een groot deel van de onderzoekslocatie is sprake van een intact bodemprofiel behorend bij hoge zwarte enkeerdgronden.

4 Aanbeveling

Gezien de aanwezigheid van zwarte enkeerdgronden met een grotendeels intacte bodemopbouw wordt geadviseerd om, indien de geplande bodemverstoringen beneden 30 cm –mv plaatsvinden, een karterend inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van proefsleuven. Dit onderzoek heeft tot doel vast te stellen of er sprake is van een archeologische vindplaats. Voor een dergelijk onderzoek dient een Programma van Eisen te worden opgesteld, dat door het bevoegd gezag, de gemeente Venray, moet worden goedgekeurd. Het is aan het bevoegd gezag om te bepalen of en in welke vorm een vervolgonderzoek moet worden uitgevoerd.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.
- Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

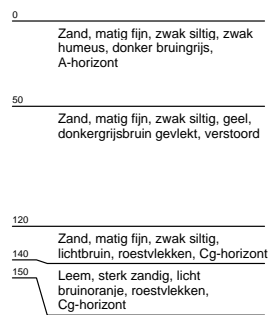
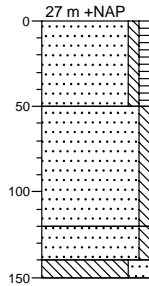

Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: J.J.A. Wijnen

Bijlage 1 Boorprofielen

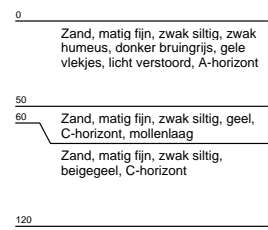
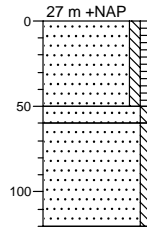
Boring: 1

X: 195389
Y: 390075

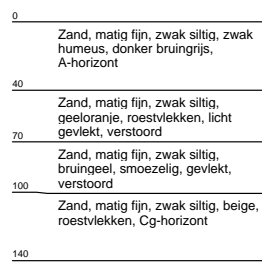
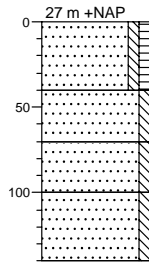
Boring: 2

X: 195332
Y: 390057

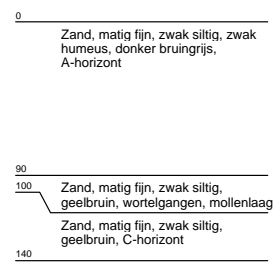
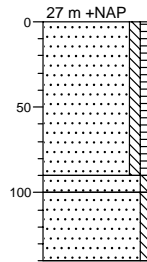
Boring: 3

X: 195299
Y: 390076

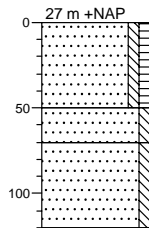
Boring: 4

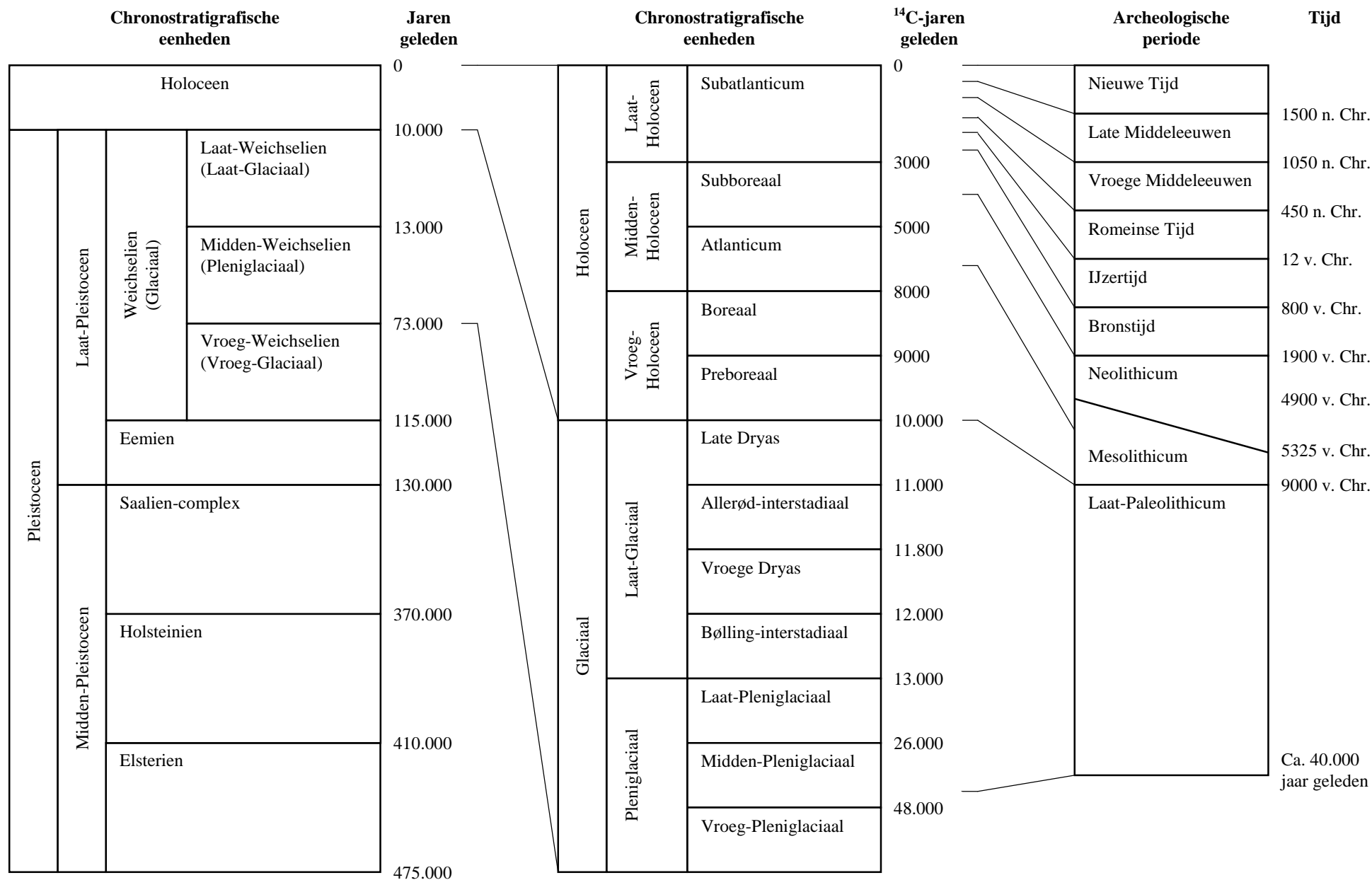
X: 195357
Y: 390094

Boring: 5

X: 195299
Y: 390108

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.